

ylhäältäpäin sinua kynälläni palvelleen saisin ehkä paremman palkan — vaikkapa en osaisikaan kirjoittaa yhtään sen parempaa kuin nyt osaan”.

Näin mielti onneton kirjailija, tuntien vihaa — — —. Mutta sitten hän taas tuijotti mustepulloonsa kauan ja hänen mielensä vähitellen virkistyi ja sai innostuksen hehkua. Hän näki sen mustassa povessa vielä monta romaania ja lukemattoman määrän novelleja, jotka hänen tuli sieltä tuhansille luettavaksi kynällään nostaa. Hän näki jo niiden teknilliset rakenteet ja syventyi niiden lukemattomiin kuvauksiin ja viisaudensanoihiin ja niistä virtasi hänen sieluunsa tenhoava, hurmaava lämpö. Ja hän sai sen toivon ja uskon, joka jokaista onnetonta kirjailijaa kannustaa yhä uusiin ponnistuksiin — toivon ja uskon, että nuo mustepullosta vielä päivänvaloon syntymättömät teokset tulevat vaikuttamaan suureen yleisöön samoin hurmaavasti kuin ne tuolta mustepullosta päin jo hänen mieleensä vaikuttavat, ja että hän niiden synnyttämisestä tulee saamaan jo ansionsa mukaisen palkan — —.

Ja rohkaistuneena ja päättäväisesti tarttui hän taasen kynäänsä ja sanoja alkoi mustepullosta paperille virrata — — — Elämäkuvauksia syntyi ja ihmeelliset ajatukset muodostuivat lauseiksi. Tunnit vierähtivät hänen huomaamattaan. Vasta ankara näläntunne hä'ritsi häntä hänen työsään. Silloin nousi hän ja lähti pantaamaan taasen taskukellonsa kahdesta dollarista, sillä viimeinäkään posti ei tuonut hänelle niitä vaivaisia rahoja, joita hän odotti sanomalehtikustannusyhtiöltä viimeksi lähettämistään kirjoituksistaan, joista hän toivoi saavansa ainakin tuon korkeimman nälkämaksun: dollarin paltalta. Vähän ajan kuluttua tuli hän takasin p'eneen synkkään huoneeseensa kädessään täysinäinen maitopullo ja tumpu leipää ja taskussaan pari pientä kääröä, joista toisessa oli puoli paunaa paistettua piffiä ja toisessa neljännespauna voita. Mutta hän tuntee surua siitä, että joutuu olemaan taasen ilman rakasta kelloaan. Hän syyttää kaasovalon, syöpi, sitten taasen kumartuu mustepullonsa puoleen.

Matti Herneshuhta.

Se haisee

eli herrain kanssa kansaa valistamassa

Kymmenkunta vuotta takaperin eräässä Suomen pikkukaupungissa oli ainoana yhteispyrintönä ”yleistä kansaa varten”

raittiusseura, joka lienee kohonut vähä sitä ennen juomalakko-liikkeen ryöpyistä. Tämä seura oli intressantti kokoomus, ja

suuri sillä piti olla merkitys, nim. "yleiseen kansaan", johon sen tarkoitus tähtäsi. Mitäpä sillä olisikaan tehnyt herrasväki, tuo ylen ylpeä kerma, joka niin jyrkästi erottautui kansasta, puhui kieltä, jota se ei ymmärtänyt, kalaseerasi ahkerasti runsaitten juomien kanssa, ja jonka miesväki kokoontui vähintäänkin kerran viikossa kaupungin ainoan hotellin juhlasaliin pohtimaan yhteisiä harrastuksiaan pullojen, korttien ja pelipöytien ääressä, jolloin vaikeimmat kysymykset, tavallisesti aamupuolella yötä, ratkaistiin biljardi- ja kävelykeppien, tuolien yms. avulla. Ja saattoivathan he, kun sattui hyvin merkillinen tapaus ja päälle painoi halu, matkia suuren maailman sivistyneisyyttä, panna toimeen aivan erikoislemmisen juhlatilaisuuden, jossa sielun nälkä heti pitemmäksi aikaa sammutettiin. Tämä väki siis ei tuollaista seuraa tarvinnut, vaan olihan se kuitenkin muuten mukava olemassa, kun se kerran oli tullut keksityksi. Se oli mukava sen vuoksi, että siellä saattoi ikääskuin itseänsä tahrimita lähestyä kansaa ja nävttää, että on sitä heillä sentään jaloja harrastuksia, jos vaan kansa ottaa ymmärtääkseen; ja rouvia varten, joilla oli halu "uhrautua kansan eteen", ja neitejä varten, joilla oli halu loistaa, ja niitä varten, joilla oli halu maailmaa parantaa — se oli iuuri välttämätön olemassa.

Tämän merkillisen laitoksen johtokunnan, — voitte jo edeltäpäin aavistaa sen tärkeyden — muodostivat: yksi maisteri, yksi tohtorin rouva, yksi apteekkari,

yksi koulun johtajatar, yksi — vaan tavallinen opettaja, yksi kasööri — kaikki "säättyä" — ja minä, joka jonkun tavatoman sattuman tai erehdyksen kautta lienen eksynyt tuohon hienoon seuraan ja joutunut sen — sihteeriksi. Huvitoimikunnan muodosti osaksi samat henkilöt tai heidänlaisensa, "kansasta" otettiin apua vaan sen verran kuin välttämättä tarvittiin karkeampiin tehtäviin jne. Juhla- ja huvitilaisuudet olivatkin sen mukaisia; joku äitelä puhe maisterilta tai uhrautuvalta rouvalta, runonlausuntoa Vänrikki Stoolin tarinoista tai Maamme-kirjasta, ehta isänmaallista laulua, pianon rämpytystä, sävel tuntematon, loistonumerona ja kuvaelmia — niin, nämä ne olivatkin tärkeimmät makupalat ja niitä riitti aina, sillä kaksi kaupungin kauneimman kaunottaren maineesta kilpailevaa neitiä pitivät siitä hyvän huolen; he esiintyivät enkeleinä, ha'tattarina, hennettärinä jne. harsoissa, joitten läpi juuri parahiksi kuulti heidän ihanteellisten ruumiittensa hurmaavat piirteet. Nämä olivatkin ainoat, missä tarkasti siivilöity hieno henki niin sanoakseni ruumistui, ja tavalla, josta kaupungin sielujen paimen, Kristukselle pyhitetty vanha poika, johtui erään kerran salaviihkaa lausumaan: "Auroran idea oli niin voimakas, että pyrki johtamaan aistillisuuteen —"

Seuran jäsenistön muodostivat etupäässä naiset ja "elämässään nuhteettomat" miehet; juopot ja erehtyväiset pysyivät näistä hommista yhtä kaukana kuin raittiuden harrastajat heis-

tä ja heidän hommistaan; eivätkä olisi tainneet seuraan päästäkään ennenkuin taatun parannuksen ja pitkällisen puhdistumisen perästä.

No niin, tällainen oli se seura, joka tässä pimeässä kaupungissa kohotti kahdennenkymmenennen vuosisadan valistuksen soihtua.

Erään kerran piti valita yksi uusi jäsen poistuneen tilalle johtokuntaan. Tämä oli tärkeä kysymys ja siksi johtokunnassa otettiin tarkkan harkinnan alaiseksi ketä voitaisiin pitää kyllin sopivana ja pätevänä henkilönä tälle tärkeälle paikalle. Kun toiset olivat esitelleet mikä mitkin heikkäläisistä, rohkenin minäkin esittää erästä nuorta miestä, ammatiltaan nikkari, jonka tunsin erittäin kehittyneeksi ja siistiksi mieheksi, ja taisipa olla salainen tarkotukseni vallottaa asemaa vastaiselle mahdollisuudelle ohjata seuran toimintaa terveellisemmälle tolalle. Syntyi hetken äänettömyys, jolla ajalla silmäiltiin kysyvästi toisiinsa. Ensimmäisenä rohkeni avata suunsa opettaja, joka tahtoi pitää itseänsä "kansan miehenä", ja kannatti esitystäni. Nyt nousi tohtorin rouva ja lausui:

"Jos minä oikein arvaan tämän esitetyn henkilön, niin hänen aina haisee värnissalta."

Sen hän lausui aivan tosisaan ja pätevän asian painavuudella, vaan siitä huolimatta tuntui se minusta niin lystikkäältä että pyrskähdin nauramaan.

"Tarkoittaako tohtorinna, että hän juopi sitä värnissää?" koeitin itseäni vakaannuttaen kysyä.

"Sekin on hyvin mahdollista!" silmiä. Kaikki kavahtivat pys-

kivahti tohtorinna, joka nähtävästi oli naurustani loukkaantunut. "Ja jos ei juo, niin kaikei hän sitä tuhrii käsiinsä, vaatteisiinsa tai johonkin, pääasia vaan että hän haisee ja sen olen minä ohimennen tuntenut."

"Jos tämä on ainoa este, niin kyllä minä otan vaivakseni hänelle huomauttaa, että hän pesee visusti itsensä ja vaikkapa pirkottelee hajuvettä — ehkä myskiä — ennenkuin tähän seuraan tulee", selitin minä.

Nyt rouva otti suoran taisteluasennon ja huusi:

"Jos meillä ei löydy toisenlaisia voimia, jos tällaiset pyrinöt jäävät haisevien sällien ja sen semmoisten käsiin, niin silloin on niitten loppu ja meikkäläiset saavat väistyä. Sivistyneitä, sivistyneitä henkilöitä me tarvitsemme jos mielimme kansaa valistaa!" lopetti hän pyhän innostuksen voimakkaalla päätöksellä, kasvot punaisina, pääylpeästi kohotettuna.

Minuunkin tarttui innostus ja oikein korkeaksi nousten ja luultavasti puheenvuoroa pyytämättä laskettelin täydellä kurkulla:

"Jos totta puhutaan, niin asianlaita on siten, että kysymyksessä oleva henkilö on yhtä sivistynyt kuin tässä kukaan, ehkei niin hienosti, mutta ainakin niin suorasti. Ja mitä tähän raittiusasian ajamiseen tulee, niin se juuri olisi jätettävä etupäässä heikkäläisten, meikkäläisten (nyrkillä rintaani iskien), kansan käsiin, niin narrinkaapu putoaishi!"

Se oli kuin jotakin hyvin ilkeää roskaa olisi viskattu vasten silmiä. Kaikki kavahtivat pys-

tyyn ja naiset tarttuivat tohtorinaan, ikäänkuin häntä tukeakseen. Viipymättä he poistuivat huoneesta ja sen jälkeen sain jällelle jääneiltä kuulla, minkä tyhmyyden olin tehnyt. Koetin minäkin sen nyt ymmärtää ja katua, vaan asiata ei voinut enää auttaa. Sanomattakin on selvää, että kokous loppui täydelliseen epäjärjestykseen.

Jonkunlaiseksi hyvitykseksi ja antaakseni huomata kuinka oikeaan käsitykseen he olivat viime kerralla minusta jääneet,

ilmoitin seuraavassa kokouksessa — johon tohtorinna ei ollut saapunut — että olen rikkonut pyhän raittiyslupaukseni ja tunteen itseni auttamattomasti langetenneeksi, jonka tähden eroan ja jätän raittiustyön sivistyneempiin käsiin. Pääsikö nikkarin kisällä sitte herrasseuraan, sitä en tiedä, vaan hyvin suuresti sitä epäilen. Ja onnittelenkin, sillä aivan varmaan hän olisi tohtorinnan nenään haissut värnissältä.

Vänkämutka.

Katsaus kirjallisuuteen

Työmiehen kustannusyhtiö (Hancock, Mich.) on aivan äskettäin laskenut kirjallisille joulumarkkinoille viisikin teosta, joista yksistään

LYHYT TALOUSTIETEEN OPIIKIRJA

on 640 sivua laaja. Hinta \$1.50.

Tämän teoksen on alkuperäisesti kirjoittanut venäläinen taloustieteilijä A. Bogdanoff. Sitä ovat sittemmin täydentäneet S. Dorovatovski ja A. Tsarschnikov, joiden uudesti korjaamasta 9:nestä painoksesta sen on suomentanut Leo Laukka. Tähän marxilaisessa taloustieteessä ja yhteiskuntaelämän ymmärryksessä kirjoitettuun ansiokkaaseen teokseen on vielä suomentaja liittänyt joukon selventäviä muistutuksia ja viimeisimpiin tietoihin perustuvia huomautuksia, joten teos on täydelleen ajan tasalla ja voi sitä niin ollen kaikin puolin suosittaa jokaisen luettavaksi, joka tahtoo selvyyttä taloudellisen ja yhteiskunnallisen elämänlaeista.

Kirjan esitystapa on erinomaisen sujuvaa ja helppotajuista, joka on tietysti suuressa määrin luettava suomentajan ansioksi.

KOSTAJA,

Aku Päiviön kirjoittama 128 sivuinen eepillinen runoelma. Hinta 50c.

on sitä laatua kirjallisuutta, että jos sen olisi kirjoittanut joku porvarillisessa kirjallisuusaailmassa mainetta niittänyt runoilija, niin kutsuttaisiin "Kostaja" suomalaisen kirjallisuuden merkkitheokseksi, jossa tekijänsä ennestään tunnettu runotaide on yhä "syventynyt, hienostunut, hijoutunut."

Mutta Aku Päiviö ei ole porvarillinen runoilija, hän ei kirjoita niin aiheettomia, niin sisällöttömiä, niin porvarillisia kirjallisuusarvostelijoita tyydyttäviä runoteoksia, kuin esim. L. Onervan tänä vuotena